

19. Фокеев В. А. Природа библиографического знания: монография / В. А. Фокеев. — М., 1995. — 352 с.
20. Швецова-Водка Г. М. Вступ до бібліографознавства : навч. посібник / Г. М. Швецова-Водка. — К. : Кондор, 2004. — 216 с.

Надійшла до редколегії 3.03.2014 р.

УДК 35:005.57

В. Ю. СТЕПАНОВ

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ

Розглянута можливість підготовки ХДАК фахівців з управління інноваційною діяльністю в соціально-культурній сфері на Харківському регіональному рівні.

Ключові слова: інноваційна діяльність, соціально-культурна сфера, фахівець, спеціальність.

Рассмотрена возможность подготовки ХГАК специалистов для управления инновационной деятельностью в социально-культурной сфере на Харьковском региональном уровне.

Ключевые слова: инновационная деятельность, социально-культурная сфера, специалист, специальность.

The article discusses the possibility of preparing the Kharkiv State Academy of Culture specialists for innovation management in the socio-cultural sphere at the Kharkov regional level.

Key words: innovation, socio-cultural sphere, specialist, specialty.

Нині одна з актуальних проблем — здійснення підготовки фахівців, здатних адаптуватися до мінливих соціальних процесів. Розвиток соціально відповідальної активної особистості неможливий без усвідомлення й опанування нею соціально-культурного простору як колективного інтелекту, умов самоорганізації та саморозвитку, оскільки вона забезпечує населенню духовну свободу і формує національну самосвідомість.

Для сучасного соціокультурного простору характерні заперечення, переоцінка усталених цінностей, пошук нових способів збереження й трансляції культурного досвіду, що пов'язано з розпадом традиційних і одночасним виникненням інших (можливо, й нових) соціокультурних структур, що зумовлює культурологічну актуальність дослідження процесів і явищ, які відбуваються у сфері сучасної культури.

Соціально-культурна сфера не тільки відтворює соціально значимі види діяльності, моделює різноманітні типи соціальної поведінки, розкриває творчий, інноваційний потенціал, створює середовище духовного розвитку людини, а й безпосередньо впливає на суспільство, опосередковано ж — на інноваційну модель економічного розвитку.

Означена сфера акумулює і транслює певні базові цінності суспільства, на яких ґрунтуються економічні інститути. Соціальне партнерство сфери культури з інноваційною діяльністю є механізмом формування гро-

мадянського суспільства, підтримує його здатність до саморозвитку, свідчить про наявність наукової та практичної проблем регулювання об'єктів інноваційної інфраструктури на регіональному рівні управління.

Слід зазначити, що інновації — один з найважливіших факторів розвитку сучасного суспільства. В епоху динамічних структурних змін успіхи окремих особистостей, цілих народів і держав значною мірою залежать від їх здатності створювати, сприймати та використовувати різні нововведення: продуктові й технологічні, соціальні й культурні. Важливим є вміння впроваджувати і керувати інноваціями, що потребує спеціальних підходів. Найефективніше управляти інноваціями можна за допомогою орієнтації на людину, її духовну культуру та динамічний процес навчання, формуючи нові гіпотези у відповідь на нові невизначеності, тестуючи їх і створюючи в результаті нові знання.

Мета статті — розглянути можливість підготовки Харківською державною академією культури фахівців для управління інноваційною діяльністю в соціально-культурній сфері на регіональному рівні.

Культура — спосіб буття людини як соціального індивіда, матеріальний і духовний простір її формування та звеличення; у вузькому, «галузевому» значенні це конкретна сфера життя суспільства, в якій зберігається і використовується культурно-історична спадщина, здійснюються художня освіта, творчість, виконавство тощо. Економіка, право, фінансування, інфраструктура, кадри, матеріально-технічне забезпечення та ін. підтримують і регулюють ці процеси. Культура розглядається як форма суспільної свідомості й елемент духовного життя суспільства і водночас як сфера людської соціально-культурної діяльності, специфічна галузь духовного виробництва, суспільно корисної праці, елемент соціальної інфраструктури в сучасному соціально-культурному просторі [2].

Сфера культури — не абстрактне поняття. Вона характеризується динамічними соціально-культурними процесами. Ці питання досліджувалися в працях Н. Думана, А. Моля, Ю. Хабермаса, О. М. Астаф'євої, Т. Ф. Берестової, А. М. Бистрової, Г. В. Головіної, В. І. Грачова, А. С. Карміна, М. В. Клягіна, Б. Г. Мосальова, В. М. Межуєва, Н. А. Плугіної, В. Я. Суртаєва, А. В. Соколова, В. Є. Тріодіна, В. В. Туєва, А. Я. Флієра, В. М. Шейка та ін. Згідно з А. Я. Флієром, сучасне культурологічне знання визначає культуру як ціннісно-смысловий, нормативно-регулятивний і символіко-інформаційний зміст кожної сфери суспільно значущої діяльності [1; 3].

Існує велика мережа закладів, які здійснюють виробництво і реалізацію продуктів (послуг) населенню та беруть участь у створенні матеріально-технічної бази культури: культурно-освітні (клуби, бібліотеки, музеї, парки, зоопарки, дозвілєві центри); виставочні зали; театральні-глядацькі організації (театри, концертні організації, цирки); навчальні заклади позашкільного естетичного виховання (дитячі музичні, художні, мистецькі, хореографічні школи); вищі та середні спеціальні навчальні заклади (консерваторії, університети, академії, інститути культури, кінематографії,

хореографічні училища); кінотеатри, відеотеки; кіностудії; видавництва; редакції газет та журналів; поліграфічні підприємства; заклади книжної торгівлі; інформаційні агентства; редакції радіо та телебачення; телестудії та телевізійні технічні центри; студії звукозапису.

Крім того, до сфери культури та мистецтва належать: спеціалізовані реставраційні підприємства та майстерні; організації з виробництва кіноапаратури, музичних інструментів, світло-звукової техніки, атракціонів, технологічного устаткування для оснащення закладів культури, дозвілля; засоби масової інформації; заклади народної художньої промисловоті.

У зв'язку з новими явищами у сфері культури та дозвілля цей перелік можна доповнити організаціями туризму й екскурсійного обслуговування, шоу-бізнесу; модельними агенціями.

У східному регіоні України, до якого належать Харківська та сусідні області, значна частина населення професійно зайнята в соціально-культурній сфері. Мережу закладів культури Харківської області складають: 1296 бібліотек усіх систем і відомств (842 — системи Міністерства культури України); 695 клубних закладів (644 — системи означеного Міністерства); 4 вищі навчальні заклади; 78 шкіл естетичного виховання; 120 музейних закладів (34 — Міністерства культури України, 86 — належать підприємствам, установам та організаціям); 5 театрів; Харківський обласний науково-методичний центр охорони культурної спадщини; Обласний навчально-методичний центр підвищення кваліфікації працівників культосвітніх закладів; Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва; Харківський організаційно-методичний центр туризму; Харківська обласна філармонія; Великий Слобожанський ансамбль пісні і танцю; Молодіжний академічний симфонічний оркестр «Слобожанський». Кіномережа — 10 кінотеатрів, 94 стаціонарні кіноустановки, 18 мобільних відеокмплексів. У клубних закладах області діють 4032 клубні формування (2237 належать до системи Міністерства культури України), з них 58 — колективи 15 районів та 3 міст Харківської області.

Згідно з офіційними даними Харківської міської ради, тільки в Харкові функціонують більше 25 театрів державної та недержавної форм власності, 7 кінотеатрів, понад 20 музеїв та галерей, 5 наукових бібліотек всеукраїнського значення та 86 районних, 5 будинків і палаців культури, 8 центрів дитячої та юнацької творчості, 80 туристичних фірм і туроператорів та інших організацій соціально-культурної сфери.

Тобто соціально-культурна сфера, її масштаби, структура і рівень розвитку посідають особливе місце в оцінці економічного статусу харківського регіону. Це зумовлено тим, що активно посилюється зв'язок соціально-культурної сфери з розвитком національної та регіональної економіки. У 2013 р. із загального обсягу витрат Харківського міського бюджету на фінансування галузей соціально-культурної сфери виділено 3401,9 млн грн (74,1% бюджету).

Харківський регіон — лідер в Україні з розроблення інноваційної мережі, мета якої — підвищення якості й активізація інноваційної діяльності підприємств інфраструктури. Це підтверджує розроблений проект «Стратегії розвитку кластера інноваційної інфраструктури Харківської

області на 2013–2020 рр.», а також проект «Стратегії розвитку кластера культури і туризму». У Харківській області розроблена та реалізується соціально-економічна «Програма розвитку культури та туризму на 2014–2018 рр.».

Таким чином, Харків і весь харківський регіон як великий адміністративний, промисловий, науковий та культурний центр України потребують значної кількості професійно підготовлених фахівців з управління інноваційною діяльністю в соціально-культурній сфері.

Професійну підготовку фахівців означеної сфери, до яких належать спеціалісти в галузі знань театрального, музичного, хореографічного мистецтва, кіно-, телемистецтва, бібліотекознавства, музеєзнавства, культурології, туризму, соціальної педагогіки, менеджменту й адміністрування, журналістики та інформації тощо, здійснює Харківська державна академія культури. За 85 років роботи в ХДАК напрацьовано власні сучасні методи, методики, технології та засоби реалізації цілей і завдань у соціально-культурній сфері, широко використовуються різноманітні, унікальні форми соціально-культурних процесів.

Ціннісними орієнтирами вищої освіти в ХДАК є: вдосконалення вже набутих студентами практичних навичок; збільшення їх творчого потенціалу в соціально-культурній сфері; виховання самостійного мислення; підтримка прагнення студентів до самоосвіти й самореалізації в різних напрямках соціально-культурної сфери при найповнішому дотриманні принципів функціонування європейської освітньої системи.

Метою впровадження спеціальності «Управління інноваційною діяльністю» в ХДАК є підготовка саме для соціально-культурної сфери висококваліфікованих фахівців, які інноваційно мислять, мають усі необхідні знання і практичні навички для здійснення інноваційного менеджменту в соціально-культурній сфері.

Слід зазначити, що програма зі спеціальності «Управління інноваційною діяльністю» в ХДАК уможливить здійснення підготовки фахівців для соціально-культурної сфери, які є конкурентоспроможними на ринку праці, здатними до творчої професійної діяльності й інноваційних методів господарювання в умовах глобальної конкуренції. Окрім того, ця програма підготовки сприятиме здобуттю майбутніми фахівцями інтегрованих системних знань, які поєднують повноцінну фундаментальну вищу освіту з практичними навичками командної роботи, ведення переговорів, комунікацій для професійного управління інноваційною діяльністю в соціально-культурній сфері.

За цією спеціальністю може здійснюватися підготовка керівників з управління інноваційним розвитком підприємств і організацій соціально-культурної сфери, аналітиків з дослідження та формування нових ринків соціально-культурної сфери, менеджерів з питань креативного менеджменту, управління знаннями, менеджерів інноваційних проектів та програм, фахівців з логістичної підтримки інноваційної діяльності, фінансового забезпечення інноваційної діяльності в соціально-культурній сфері, комерціалізації нових товарів і послуг соціально-культурної сфери, спеціалістів зі стандартизації, сертифікації та якості нової продукції для означеної сфери.

Особи, що навчатимуться в ХДАК за спеціальністю «Управління інноваційною діяльністю», здобуватимуть знання із системного аналізу й оцінки інноваційного потенціалу підприємств соціально-культурної сфери, виявлення нових можливостей та цільових ринків інноваційної продукції в соціально-культурній сфері, розроблення та вибору інноваційної стратегії підприємств цієї галузі з використанням сучасних технологій і методів, зокрема прогнозування, сценарного планування, динамічного моделювання, використання збалансованої системи показників під час управління й оцінювання інновацій у соціально-культурній сфері, опанування інструментарію управління інноваційними ризиками, проектування та розвитку креативних особистості та команди, інноваційно-креативного середовища на підприємствах соціально-культурної сфери, організаційних структур інноваційної культури, систем стимулювання та мотивації, вироблення практичних рекомендацій органам державної влади й органам місцевого самоврядування щодо вибору варіантів перспективного розвитку територій на засадах інноваційного розвитку соціально-культурної сфери з урахуванням досвіду Європейської спільноти.

Важливим у формуванні освітнього потенціалу майбутнього фахівця з управління інноваційною діяльністю є дотримання принципів гуманності, демократичності, безперервності, системності й систематичності. Необхідною умовою під час формуванні інноваційного змісту вищої освіти для соціально-культурної сфери в ХДАК є поєднання трьох компонентів: освіти, наукових досліджень та передового досвіду управління інноваційною діяльністю.

Значний попит на фахівців спеціальності «Управління інноваційною діяльністю» мають державні та комунальні підприємства й організації соціально-культурної сфери, які потребують технічного та технологічного переоснащення для вироблення нових зразків продукції соціально-культурної сфери.

В Україні підготовку фахівців з управління інноваційною діяльністю здійснюють 18 вищих навчальних закладів за денною та заочною формами навчання у виробничій сфері: у Харкові з 2007 р. — лише Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут».

Слід зазначити, що нині для соціально-культурної сфери в Україні підготовка фахівців з управління інноваційною діяльністю не здійснюється. Тому нагальне завдання — активізувати підготовку фахівців та розвиток інноваційної діяльності саме в соціально-культурній сфері. У сучасному суспільстві соціально-культурна сфера є потужним ресурсом нової економіки, формування привабливості та конкурентоспроможності територій, розвитку людського потенціалу й інноваційного мислення.

Отже, підготовка фахівців зі спеціальності «Управління інноваційною діяльністю» може здійснювати саме ХДАК, де є відповідна соціально-культурна специфіка, яка базується на фундаментальному значенні культури в суспільному житті, сучасних напрямках розвитку соціально-культурної сфери, як одного з основних чинників економічного зростання регіону. Головним завданням програми спеціальності «Управління інноваційною діяльністю» в ХДАК

буде підготовка фахівців з управління інноваційною діяльністю в організаціях соціально-культурної сфери різних форм власності на основі базової або повної вищої освіти будь-якого напрямку підготовки чи спеціальності.

Освітня підготовка майбутніх фахівців орієнтуватиметься на управління інноваційною діяльністю підприємств і організацій (державних та комунальних) соціально-культурної сфери середнього та великого бізнесу Харківської, Донецької, Луганської, Полтавської і Сумської областей України. Тобто виробнича, економічна, технічна й освітня галузі залишатимуться достатньо актуальними для працевлаштування випускників зі спеціальності «Управління інноваційною діяльністю» в соціально-культурній сфері.

Надання заявлених освітніх послуг у ХДАК завдяки соціально-культурній спрямованості академії суттєво відрізнятимуться від тих, які вже здійснюють інші вищі навчальні заклади та Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». Так, варіативна частина навчальної програми «Управління інноваційною діяльністю» в соціально-культурній сфері міститиме такі основні дисципліни: управління структурними зрушеннями й інноваційно-інвестиційними процесами в економіці соціально-культурної сфери України, конкурентна політика, управління ресурсами та витратами соціально-культурної сфери, інвестиційний менеджмент у соціально-культурній сфері, бізнес-планування, операційний менеджмент, інфраструктура інноваційної діяльності соціально-культурної сфери, економіка й організація інноваційної діяльності соціально-культурної сфери, менеджмент продуктивності соціально-культурної сфери тощо. Авторські дисципліни з інноваційного менеджменту соціально-культурної сфери вже викладають фахівці кафедри менеджменту й адміністрування ХДАК на інших спеціальностях академії.

Розроблена Концепція діяльності ХДАК із надання освітньої послуги у сфері вищої освіти з підготовки фахівців зі спеціальності «Управління інноваційною діяльністю» в соціально-культурній сфері ґрунтується на Конституції України, законах України «Про інноваційну діяльність»; «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»; «Про наукову і науково-технічну діяльність»; «Про культуру»; «Про бібліотеки і бібліотечну справу»; «Про кінематографію»; «Про музеї та музейну справу»; «Про охорону культурної спадщини»; «Про охорону археологічної спадщини»; «Про туризм»; «Про освіту»; «Про вищу освіту»; «Про позашкільну освіту»; нормативних документах Міністерства культури та Міністерства освіти й науки України; стратегії сталого розвитку Харківської області до 2020 р., затвердженій рішенням обласної ради від 23.12.2010 № 27-VI; концепції розвитку туризму в Харківській області до 2020 р., затвердженій рішенням обласної ради від 05 березня 2013 р. № 648-VI; реалізації мистецьких програм і проєктів для різних верств населення тощо.

Таким чином, зважаючи на програми, які адаптовані до потреб соціально-культурної сфери регіону, потужну матеріальну базу і якісний науково-педагогічний потенціал, ХДАК має всі можливості для підготовки фахівців зі спеціальності «Управління інноваційною діяльністю» в соціально-культурній сфері України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Быховская И. М. Прикладная культурология: знание в действии / И. М. Быховская // Культурология: фундаментальные основания прикладных исследований. — М. : Смысл, 2010. — С. 7–33.
2. Соколов А. В. Феномен социокультурной деятельности : монография / А. В. Соколов. — СПб., 2003. — С. 19.
3. Флиер А. Я. Культурологический инструментарий в процессах социального контроля и управления [Электронный ресурс] / А. Я. Флиер // Информационно-гуманитарный портал «Знание. Понимание. Умение». — 2012. — № 2 (март — апрель). — Режим доступа: http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2012/2/Flier_Culturological-Apparatus/. — Загл. с экрана.
Надійшла до редколегії 07.02.2014 р.

УДК: 316.7:316.77

Є. О. КИЯНИЦЯ

**ІМІДЖ ОРГАНІЗАЦІЙ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ:
СТРУКТУРНИЙ ПІДХІД**

Досліджується структура іміджу закладів культури, визначаються його складові, обґрунтовується думка про те, що структура іміджу організацій соціально-культурної сфери потребує комплексного підходу до його формування.

Ключові слова: культура, імідж, заклади соціально-культурної сфери, соціальна відповідальність.

Исследуется структура имиджа учреждений культуры, определяются его составляющие, обосновывается определение сложности структуры имиджа организаций социально-культурной сферы и необходимости комплексного подхода к его формированию.

Ключевые слова: культура, имидж, учреждения социально-культурной сферы, социальная ответственность.

The article explores the structure of the image of cultural institutions, which is determined by its components; settles the definition of complexity of organizations image in social cultural sphere and the need for integrated approach to its formation.

Key words: culture, image, institutions of sociocultural sphere, social responsibility.

Сучасні умови розвитку суспільства, які формують середовище для ефективного існування інститутів соціокультурної сфери, характеризуються високою конкуренцією та зростаючим попитом на якісний, креативний, унікальний культурний продукт. Споживач останнього обирає конкретний соціокультурний заклад або послугу принципово по-новому. Втрачає актуальність поведінка споживача, основана на елементарних чинниках, таких як близькість розташування або ексклюзивність події, адже в минулому соціально-культурна сфера не пропонувала такої кількості послуг, як сьогодні, і споживач користувався лише тим, що було запропоноване державою. Нинішній споживач соціокультурних послуг обирає